

CRNOGORSKI – SRPSKI, BOSANSKI, HRVATSKI JEZIK I KNJIŽEVNOST

ISPITNI
CENTAR

EKSTERNA PROVJERA ZNANJA UČENIKA NA KRAJU III CIKLUSA OSNOVNE ŠKOLE

UPUTSTVO

VRIJEME RJEŠAVANJA TESTA: 70 MINUTA

Ne okreći stranice i ne rješavaj zadatke dok to ne dozvoli dežurni nastavnik.

Test **MORA** biti napisan hemijskom olovkom/nalivperom.

Možeš da pišeš ćirilicom ili latinicom. Piši čitko pisanim slovima.

Ako pišeš štampanim slovima, istakni veliko slovo. Poštuj gramatička i pravopisna pravila. Ako misliš da si pogrešno rješavao/rješavala zadatak, prekriži i rješavaj ponovo.

Ne smiješ koristiti korektor.

Zadatke ne moraš rješavati redom kojim su navedeni u testu.

Ukoliko završiš ranije, provjeri svoja rješenja.

Zadatak će se vrednovati s nula (0) bodova ako je:

- ▶ odgovor netačan
- ▶ odgovor nečitko i nejasno napisan
- ▶ odgovor napisan grafitnom olovkom
- ▶ napisan ili zaokružen i tačan i netačan odgovor

Srećno!

ŠIFRA UČENIKA

MAJ, ŠKOLSKE 2023/2024. GODINE

PRAZNA STRANA

ARHITEKTURA

Arhitektura je umjetnost dizajniranja zgrada i ostalih građevina. Ona treba da obezbijedi da građevine budu čvrste, izgledaju lijepo i odgovaraju svojoj namjeni.

POČECI ARHITEKTURE

Prve građevine bile su jednostavne. Drevne civilizacije Mesopotamije (današnjeg Iraka) gradile su jednostavne kuće od blatnih opeka sušenih na suncu. Kako su radnici postajali vještiji i njihove građevine su bile složenije. Stari Egipćani podigli su ogromne piramide, kao grobnice za svoje mrtve kraljeve.

GRČKA I RIMSKA ARHITEKTURA

Zapadna arhitektura kakvu danas znamo počela je da poprima svoj oblik u Grčkoj. Grčki arhitekti razvili su klasičan stil kojim dominiraju prelijepi stubovi od kamena i mermera. Među očuvanim primjercima grčke arhitekture su hramovi, kao što je Partenon u Atini i pozorišta na otvorenom.

Rimljani su kopirali grčki arhitektonski stil, ali su ujedno izumili sopstvene građevinske tehnike, kao što su zaobljeni luk i kupola. Luk može da ponese veliku težinu, što arhitekti omogućava da dizajnira veće i čvršće zgrade. Rimske arhitekture sagradile su: javna kupatila, palate, mostove i ogromne sportske arene.

SMJENE STILOVA

Tokom srednjeg vijeka, evropske arhitekture razvile su nove načine gradnje, uz pomoć kamena. Cvjetao je gotski stil. Mnoge evropske katedrale su u ovom stilu. Njima dominiraju graciozni šiljati lukovi, visoke tavanice i prozori od bojenog stakla.

Renesansa, koja je počela u Italiji, podstakla je novi talas razvoja arhitekture. Naime, arhitekture provode više vremena dizajnirajući privatne kuće i javne zgrade. Od 16. vijeka za arhitektama vlada velika potražnja.

SAVREMENA ARHITEKTURA

Opeka i kamen su i u modernim vremenima ostale glavni građevinski materijali, ali pojavljuju se i novi: beton, čelik, staklo i plastika. Novi izumi kao što su centralno grijanje, električna rasvjeta i klimatizovanje vazduha, takođe su doprinijeli revoluciji u arhitekturi. Godine 1854. izumljen je lift, što je arhitektama omogućilo da dizajniraju višespratnice. Prvi neboderi s čeličnim skeletom podignuti su u Čikagu i Njujorku, potkraj 19. vijeka.

Arhitekture danas rade zajedno s inženjerima i geodetama. Služe se kompjuterima da bi izračunali različite težine i sile u planiranoj građevini i promijenili dizajn u slučaju potrebe. Neke savremene građevine imaju dramatičan ili futuristički oblik, koji ne bi bio moguć bez pomoći najnovnije tehnologije.

(priređeno prema tekstu Katarine Strugar VIII3, objavljen u časopisu Sjaj, učenika OŠ „Dr Dragiša Ivanović“, Podgorica, broj 2, maj 2011))

1. Šta je zadatak arhitekture?

1 bod

2. Gotski stil karakterišu:

1. šiljati lukovi i visoke tavanice
2. piramide od kamena i mermera
3. kupola i zaobljeni luk koji nosi veliku težinu

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora.

1 bod

3. Zašto je za arhitekta bilo značajno otkriće lifta?

1 bod

4. Navedi podatak iz teksta kojim ćeš dokazati da savremena tehnologija pomaže arhitektama.

1 bod

5. Ako je tvrdnja tačna, zaokruži T, a ako nije tačna, zaokruži N.

TVRDNJA	TAČNO	NETAČNO
Beton i čelik su novi građevinski materijali.	T	N
Stari Egipćani i drevne civilizacije Mesopotamije gradile su jednostavne kuće od blatnih opeka.	T	N
Rimske arhitektae su sagradile Partenon.	T	N

1 bod

Pročitaj odlomak iz teksta *Izlazak na sunce* Huseina Bašića i odgovori na pitanja 6, 7, 8, 9, 10 i 11.

Skočilo sunce iznad Prokletija, poraslo i raskrupnjalo na čistom julsom nebu. Ne možeš ga pogledati, kamoli do noći izdržati.

Nadgornjalo je sve i zažeglo.

Na livadi, koja s dva pitoma i oštra roga seže do pod sami hotski Karaman, s rijekom kao kičmom po sredini, stuštili se sinovi starog Zumbera, njih petorica, skidaju rošljiva runa s debelog planinskog hrbata. (...)

Kad Zumber stiže, sinovi već posjekoše sve džepove na razdrtoj livadi, raskosiše i ispraviše krajeve i lazurke koji se neosjetno zavlače u tamna njedra visoke smrčeve šume. (...)

Neću još dugo biti s njima. Pojahale me godine, spopala me bolest. Ne da mi kopornut, savire k zemlji, podlama. Ni na sjenku svoju više ne priličim. Bože, kako nestaje čovjek, kako čili i propada, umire živ na nogama.

Sad osjećam svaku godinu.

Ništa nije kao što je bilo, misli on. I put je dalji, tvrdi, strmiji. Izlokale ga kiše, ispostilo sunce, iskesio kamen, sumnja da te od njega uzme. I sunce je bliže, jače, ne mogu ga više podnijeti. Ni bez njega ne mogu, smrzao bi se i skamenio.

Hoću da ih vidim na poslu, kad zakose. To volim. Kad se nanižu jedan za drugim niz planinu. Propeću se na vrh Karamana, u samu kamenu brkljaju. Ozgor da pogledam. Livada je ozgor kao tepsija. Odavno se nijesam peo gore. (...)

S livade zalaja roj čekića, zaštekća neujednačena metalna pjesma. Obuhvati ga taj ritam, osnaži, ponese. Korak mu olakša, pridade. Pođe brže, lakše, poletnije, kao da ga je nosila ta iznenadna muzika koja se množila i pela do pod samo brdo. Ide, a ne osjeća umor, godine, sunce koje nemilice prži kroz guste borove metlice. (...)

Sinovi izadoše jedan za drugim. Gleda ih Zumber, broji. Svitkaju im bijela sječiva kosa na suncu. Zakosiše se. Jedan po jedan uroniše u travu, sve gušću i veću. Prskaju kose, odvaljuju se talasi trave, padaju u bespomoćne i druge nizove kao kurjak povučene niz planinu. (...)

I zanio se Zumber. Razgovara sa svakim sinom ponaosob. Zove ih imenima kojima ih je zvao dok su još bili mali. Tepa im, mazi ih kao da su još djeca, kao da su tu pred njim da ga čuju i raduju se. Hrabri ih, jarači, začikava:

- Aferim! Aferim! Ha sokole! Ha biče! Ha junače!... Potegni, posijeci, obali!...

Navodi se za svakim zamahom, za svakim otkosom. Srce mu igra. Snaga nadolazi. Podmladio se, zaboravio. Kao da je među njima, da ga čuju.

6. Na osnovu teksta odredi:

A) književni rod _____

B) književnu vrstu kojoj pripada _____

2 boda

7. Čime je motivisana Zumberova želja da se još jednom popne na vrh planine?

1. Želi da se ugrije, sunce jače grije, a njemu to prija zbog starosti i bolesti.
2. Želi da bolje vidi sinove kako su odrasli, vrijedni i spremni za život.
3. Želi da ohrabri i bodri sinove kako bi im rad lakše pao.

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora.

1 bod

8. *S livade zalaja roj čekića, zaštekća neujednačena metalna pjesma.*

Objasni kako na starog Zumbera utiče zvuk čekića koji dopire s livade.

2 boda

9. **Zaokruži broj ispred naziva stilske figure koja je podvučena u rečenici:**

S livade zalaja roj čekića, zaštekća neujednačena metalna pjesma.

1. metafora
2. hiperbola
3. gradacija
4. onomatopeja

1 bod

10. **Poveži motiv sunca sa Zumberovim sinovima pa objasni simboličko značenje sunca u tekstu.** (*Skočilo sunce iznad Prokletija, poraslo i raskrupnjalo na čistom julskom nebu.*)

2 boda

11. **Na osnovu odlomka zaključi šta to Zumberu daje snagu.**

1. Razgovor sa svakim sinom ponaosob.
2. Sjećanje na vrijeme kad im je tepao i mazio ih.
3. Shvatio je da su njegovi sinovi snažni i vrijedni.

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora.

1 bod

12. **Napiši koji je motiv zastupljen u navedenoj rečenici** (statički ili dinamički).

„Čas polegnu, povedu se niz strminu, da je prevare, ublaže, svladaju lukavim zamahom tijela, čas se isprave, izravnjaju, uhvate korak i dah jedva čujnog ritma...”

1 bod

13. Popuni tabelu kao što je započeto.

LIK	DJELO	AUTOR
stari Zumber	<i>Izlazak na sunce</i>	Husein Bašić
vezir Jusuf		
vojvoda Draško		
Krstinja		

3 boda

14. Ako kažemo da neko IMA SLABU TAČKU, on zapravo ima:

1. Gordijev čvor
2. Pandorinu kutiju
3. Ahilovu petu

Zaokruži broj ispred tačnog odgovora.

1 bod

15. Napiši odrične oblike navedenih riječi.

riječ	odrični oblik
znanje	
hoću	
raspoložen	
gledajući	

2 boda

16. Ivan je Marku poslao poruku: Radi bolesti ne mogu s tobom u bioskop.

Objasni u čemu je Ivan pogriješio.

1 bod

17. A) Odredi padež podvučenim riječima u rečenici.

Svuda je bila tišina, samo se čuo šum vjetra u granama.

tišina _____, vjetra _____, granama _____

1 bod

B) Objasni zašto je u navedenoj rečenici upotrijebljen zarez.

1 bod

18. Broj 560 napiši slovima.

1 bod

19. A) Od riječi maska i bal napiši složenu riječ.

1 bod

B) Zaokruži broj ispred tačno napisane riječi.

1. isčitati
2. izčitati
3. iščitati

1 bod

Lined writing area with horizontal lines.

Lined writing area with horizontal lines and a dotted border.

Lined writing area with horizontal lines.

POPUNJAVA KOMISIJA ZA OCJENJIVANJE

Ukupan broj osvojenih bodova na testu: _____

Ocjena: _____

KOMISIJA:

GLAVNI OCJENJIVAČ:

Dana _____ 20____. godine